

N:o 194.

Ank. till Riksd. kansli den 13 maj 1909, kl. 11 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af fordringsbelopp hos f. d. underlöjtnanten i armén Nils Gustaf Zetterberg, f. d. fanjunkaren Johannes Jonsson och f. d. sergeanten Anders Öqvist.

(1 U. A.)

I en till Riksdagen aflåten, till statsutskottet för förberedande behandling öfverlämnad proposition (n:o 45) af den 30 oktober 1908 har Kungl. Maj:t under återopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet för landtförsvarsärenden samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att de fordringar, statsverket genom utbetalning af pensioner till högre belopp, än som vederbort, erhållit hos f. d. underlöjtnanten i armén Nils Gustaf Zetterberg med tvåtusenettihundrafyrtiofem kronor, hos f. d. fanjunkaren vid Värmlands regemente Johannes Jonsson med tretusentjugufem kronor och hos f. d. sergeanten vid Norrbottens fältjägarekår Anders Öqvist med ettusenfemhundrasextio kronor, må efterskänkas.

Åberopade stadsrådsprotokollet innehåller härom följande:

»Genom nådiga cirkuläret den 9 februari 1858, angående förbättrad pensionering af arméns befäl och tjänstemän, stadgades, att den militära pensionstagare, som åtnjöte aflöning eller pension af andra allmänna medel eller innehade beställning på rikets stat, icke vore berättigad till fyllnadspension.

Sedan förenämnda bestämmelse oförändrad upptagits i punkt 9 af nådiga cirkuläret den 22 juni 1877, angående ny pensionsreglering för armén, har genom nådigt cirkulär den 29 november 1878, angående ändring i nämnda punkt, förordnats, att den, som åtnjuter lön på rikets

stat, hvarmed pensionsrätt enligt de genom nådiga cirkuläret den 22 juni 1877 fastställda pensioneringsgrunder icke är förenad, eller uppbär pension från andra allmänna medel än dem, som för arméns pensionering äro anvisade, skall i den för innehafd tjänst vid landtförsvaret honom tillkommande fyllnadspensionen lida en minskning, motsvarande två femtedelar af hvad han sålunda från annat håll uppbär.

Slutligen är genom nådig kungörelse den 31 januari 1879 föreskrifvet, att den, som vid afskedstagandet innehar eller efter afskedet kommer i besittning af annan lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som äro till arméns pensionering anslagna, skall till direktionen därom göra anmälan, samt att jämväl vederbörande militära myndigheter skola i berörda hänseende meddela vissa uppgifter till direktionen.

Med stöd af nämnda bestämmelser har direktionen öfver arméns pensionskassa förklarad f. d. underlöjtnanten i armén, f. d. fanjunkaren vid Jämtlands fältjägarbatal Nils Gustaf Zetterberg, f. d. fanjunkaren vid Värmlands regemente Johannes Jonsson samt f. d. sergeanten vid Norrbottens fältjägarbatal, f. d. kronojägaren Anders Öqvist, hvilka under en följd af år uppburit lön eller pension för tjänster utom landtförsvaret, utan att vidkännas minskning i samtidigt till dem utgående fyllnadspensioner, skyldiga att till direktionen återbetala, Zetterberg 2,145 kronor, Jonsson 3,025 kronor samt Öqvist 1,560 kronor. Såväl Zetterberg som Jonsson och Öqvist hafva nu hos Eders Kungl. Maj:t anhållit, att denna återbetalningsskyldighet måtte dem af nåd efterskänkas.

Af handlingarna i ärendet rörande *Zetterberg* inhämtas hufvudsakligen: att han den 28 februari 1870 erhållit afsked från beställning såsom fanjunkare vid Jämtlands fältjägarbatal med rätt till pension från arméns pensionskassa med 180 kronor och till fyllnadspension af statsmedel med 220 kronor;

att han, som efter afskedet ur krigstjänsten haft anställning såsom kronojägare, i denna sin egenskap uppburit först lön och därefter pension af 450 kronor från allmänna indragningsstaten samt därjämte fyllnadspensionen oförminskad;

att direktionen öfver arméns pensionskassa den 18 november 1907 förklarad, att, då Zetterberg såsom f. d. kronojägare uppbure pension från allmänna indragningsstaten, den fyllnadspension, som till honom utbetalats med 220 kronor årligen, skulle på grund af bestämmelserna i nådiga cirkuläret den 9 februari 1858 från och med den 1 oktober 1907 innehållas;

att beträffande de medel, Zetterberg såsom fyllnadspension redan uppburit, återbetalningsskyldigheten ansetts förfallen utom för de tio sistförflutna åren;

att direktionen den 4 december 1907 förklarar Zetterberg skyldig att till pensionskassan inbetala af honom under tiden från och med den 1 januari 1898 till och med den 30 september 1907 uppburna fyllnadspensionsbelopp med tillhoppa 2,145 kronor samt beslutat anmoda honom att till kassan inbetala berörda belopp;

att Zetterberg med anledning af detta beslut hos Eders Kungl. Maj:t i underdånighet anhållit att af nåd ej mindre varda befriad från skyldighet att till pensionskassan återbära nämnda belopp, 2,145 kronor, än äfven medgifvas rätt att för sin återstående lefnad från pensionskassan komma i åtnjutande af samma pensionsbelopp som hittills samt till stöd härför åberopat, dels att han, som enligt prästbetyg uppnått 96 års ålder och till följd af slaganfall vore i behof af daglig och stundlig vård af särskild person, för sin utkomst uteslutande vore hänvisad till sina pensionsinkomster, hvadan en förminskning af desamma med 220 kronor under nuvarande dyra tider skulle medföra, att han för sina återstående dagar icke kunde få åtnjuta behöflig omvårdnad och uppehälle, dels ock att han blott ägde ett enkelt mindre lösörebo, hvilket han, i händelse återbetalningsskyldigheten fastställdes, skulle nödgas afträda till konkurs, utan att dock pensionskassan därigenom skulle erhålla mer än en obetydlig del af sin fordran;

att direktionen öfver arméns pensionskassa uti den 8 april 1908 afgifvet underdånigt yttrande, jämte bifogande af intyg, att sökanden under år 1907 taxerats för en inkomst af 850 kronor, anført, att redan den minskning uti sökandens inkomster, som föranleddes af det beslutade innehållandet från och med den 1 oktober 1907 af den fyllnadspension, som till sökanden från pensionskassan med 220 kronor årligen utgått, måste blifva särdeles kännbar för honom, samt att utsökandet därjämte af förenämnda 2,145 kronor säkerligen komme att, på sätt sökanden framhållit, leda till hans ekonomiska ruin utan att likväl helt kunna genomföras, hvadan direktionen tillstyrkte den gjorda ansökningen i denna del, men däremot beträffande Zetterbergs ansökan att af nåd för sin återstående lefnad få från pensionskassan åtnjuta samma pensionsbelopp som hittills funne densamma icke mot bestämmelserna uti ofvannämnda nådiga cirkulär den 9 februari 1858 kunna tillstyrkas; samt

att statskontoret, som den 24 augusti 1908 i ärendet sig yttrat, därvid anført, att, då sökanden Zetterberg befunne sig i sitt nittiosjunde

lefnadsår och, såvidt handlingarna utmärkte, vore för sin utkomst hänvisad uteslutande till de pensionsbelopp, han såsom fanjunkare och såsom kronojägare intjänat och hvilka uppginge, oafkortade, till 850 kronor om året, men med iakttagande af stadgad afkortning af den militära fyllnadspensionen till endast 630 kronor, enligt statskontorets uppfattning så bevekande skäl föreläge för efterskänkande å statens sida af de pensionsmedel, Zetterberg emot gällande föreskrifter uppburit, att statskontoret ansåge sig böra, lika med direktionen öfver arméns pensionskassa, tillstyrka Zetterbergs ansökning i denna del. Statskontoret hemställde fördenskull, det Eders Kungl. Maj:t täcktes hos Riksdagen göra framställning därom, att Zetterberg måtte varda befriad från skyldigheten att återbära ifrågavarande belopp. I afseende å Zetterbergs ansökning att af nåd få under sin återstående lefnad åtnjuta fyllnadspensionen såsom f. d. fanjunkare funne statskontoret visserligen tveksamt, huruvida ett dylikt undantag från en allmän pensionsbestämmelse borde ifrågasättas, men då det stadgande, som här kommit till tillämpning, i och för sig torde vara nog strängt — hvarför det också i senare fastställda grunder för fyllnadspensions utgående blifvit förmildradt — och då i det nu föreliggande fallet särskildt ömmande omständigheter syntes vara för handen, ansåge statskontoret sig böra hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes jämväl föreslå Riksdagen att för sökanden i hans egenskap af f. d. fanjunkare vid Jämtlands fältjägarkår å allmänna indragningsstaten uppföra en årlig fyllnadspension af 220 kronor, att, räknadt från och med den 1 oktober 1907, utgå till honom under hans återstående lifstid.

Enligt nådigt beslut denna dag har Eders Kungl. Maj:t funnit Zetterbergs ansökning att af nåd få för sin återstående lefnad åtnjuta fyllnadspensionen såsom f. d. fanjunkare icke kunna bifallas.

Beträffande *Jonssons* ifrågavarande underdåniga ansökning framgår af handlingarna:

att Jonsson vid afgang från beställning såsom fanjunkare vid Värmlands regemente den 22 augusti 1895 tillagts i årlig pension från arméns pensionskassa 180 kronor och i fyllnadspension af statsmedel 690 kronor;

att sökanden alltsedan sitt afsked ur krigstjänsten å fångvårdens stat uppburit lön, uppgående under tiden till och med den 31 december 1902 till 800 kronor och därefter till 750 kronor, utan att få vidkännas afdrag i den samtidigt af honom uppburna fyllnadspensionen;

att direktionen öfver arméns pensionskassa genom beslut den 18 november 1907 förklarar, att, då Jonsson såsom underofficer i fångvår-

den uppbure lön med 750 kronor årligen, han i sin fyllnadspension, 690 kronor, skulle på grund af bestämmelserna i nådiga cirkuläret den 29 november 1878 från och med den 1 oktober 1907 lida minskning med 300 kronor årligen, motsvarande 40 procent af berörda 750 kronor;

att beträffande de medel, Jonsson, utöfver hvad honom rätteligen bort tillkomma, uppburit såsom fyllnadspension, återbetalningsskyldigheten ansetts förfallen utom för de tio sistförflutna åren;

att direktionen den 4 december 1907 förklarat Jonsson skyldig att till arméns pensionskassa inbetala, hvad han för mycket uppburit för tiden från och med den 1 januari 1898 till och med den 30 september 1907 eller 3,025 kronor samt beslutat anmoda honom att till kassan inbetala berörda belopp;

att Jonsson, som öfver detta beslut anfört underdåniga besvär, tillika hemställt, dels att, därest besvären icke kunde bifallas, han måtte af nåd befrias från skyldigheten att återbära ifrågakomma belopp, dels ock att fortfarande få bibehållas vid den af honom hittills innehafda fyllnadspensionen, äfvensom till stöd härför åberopat, att han, som uppnått 62 års ålder och enligt bifogadt, af direktören vid centralfängelset i Härnösand utfärdadt intyg sedan den 1 juni 1907, med undantag af en månad, på grund af sjukdom varit urståndsatt att tjänstgöra, vid fortsatt tjänstledighet nödgades afstå dels tjänstgöringspenningar med 450 kronor, dels bidrag till hyra och ved, samt att han, som varit försatt i konkurs, hvilken enligt intyg af vederbörande domhavande afslutats den 16 november 1904, på grund af ålder och sjukdom icke hade möjlighet att förvärfva sig något vid sidan af de blygsamma inkomster, han för närvarande innehade, hvadan ytterligare afdrag å hans pension och gäldande af pensionskassans fordran skulle för honom medföra ekonomiska bekymmer efter en mer än trettioåttårig verksamhet i statens tjänst;

att direktionen öfver arméns pensionskassa uti sitt i ärendet afgifna underdåniga yttrande funnit Jonssons ansökning att af nåd varda befriad från återbäringsskyldighet vara i allo behjärtansvärd, hvarför direktionen, som uti annat på dess pröfning beroende ärende angående Jonssons årsinkomst för 1907 inhämtat, att densamma förutom från pensionskassan utgående pension 180 kronor och fyllnadspension 390 kronor endast utgjordes af den sökanden från fängvårdens stat tillerkända lön, ansett sig böra tillstyrka den underdåniga ansökningen i denna del, men däremot beträffande Jonssons ansökan att af nåd fortfarande bibehållas vid den af honom hittills uppburna fyllnadspensionen funnit densamma trots de ömmande omständigheterna i förevarande fall icke kunna mot gällande bestämmelse tillstyrkas; samt

att statskontoret, som den 27 augusti 1908 i ärendet sig yttrat, i likhet med direktionen öfver arméns pensionskassa hemställt, det Eders Kungl. Maj:t täcktes hos Riksdagen göra framställning därom, att Jonsson måtte varda befriad från skyldigheten att återbära ifrågavarande fyllnadspensionsbelopp å tillsammans 3,025 kronor, hvars utkräfvande otvifvelaktigt skulle medföra klagandens ekonomiska ruin.

Enligt nådigt beslut denna dag har Eders Kungl. Maj:t dels förklarat Jonssons underdåniga besvär icke föranleda ändring i öfverklagade beslutet, dels funnit hans ansökning att af nåd få för sin återstående lefnad oförminskad åtnjuta förut uppburen fyllnadspension icke kunna bifallas.

Beträffande slutligen *Öqvists* underdåniga ansökning framgår af handlingarna:

att *Öqvist*, som vid afgang från beställning såsom sergeant af första klassen vid Norrbottens fältjägarkår våren 1878 tillagts i årlig pension från arméns pensionskassa 180 kronor och i fyllnadspension af statsmedel 330 kronor, samtidigt uppburit först lön såsom kronojägare och därefter pension från allmänna indragningsstaten med 400 kronor årligen utan att få vidkännas afdrag i nämnda fyllnadspension;

att direktionen öfver arméns pensionskassa på grund häraf genom beslut den 18 november 1907 förklarat, att *Öqvist* skulle från och med den 1 oktober samma år i den af honom dittills uppburna fyllnadspensionen lida afdrag med 160 kronor årligen, motsvarande 40 procent af sistberörda belopp, 400 kronor;

att beträffande de medel, *Öqvist*, utöfver hvad honom rätteligen bort tillkomma, uppburit såsom fyllnadspension, återbetalningsskyldigheten ansetts förfallen utom för de tio sistförflutna åren;

att direktionen den 4 december 1907 förklarat *Öqvist* skyldig att till arméns pensionskassa inbetala hvad han för mycket uppburit för tiden från och med den 1 januari 1898 till och med den 30 september 1907 eller 1,560 kronor samt beslutat anmoda honom att till kassan inbetala berörda belopp;

att sökanden, hvilken icke fört talan mot detta direktionens beslut, framhållit såsom stöd för sin underdåniga ansökning om beloppets efterskänkande, att han, som snart vore 81 år gammal och hade en sjuklig, sängliggande och öfver 88 år gammal hustru att försörja, på grund af obotlig sjukdom (bräck) vore oförmögen till arbete och icke utan ekonomiskt trångmål vore i stånd att återbetala ifrågavarande 1,560 kronor;

att direktionen öfver arméns pensionskassa i sitt öfver ansökningen afgifna underdåniga yttrande, jämte bifogande af intyg att sökanden under år 1907 taxerats för en inkomst af 1,000 kronor, däraf 45 kronor såsom inkomst »af kapital» och återstoden »af tjänst eller pension», anført, att ett fullföljande af direktionens beslut skulle efter den minskning uti sökandens inkomster, som föranleddes af det beslutade afdraget af 160 kronor årligen från fyllnadspensionen, för sökanden blifva ytterligt kännbart, på samma gång som det säkerligen komme att blifva skäligen fruktlöst, hvadan direktionen hemställde, att skulden måtte efterskänkas; samt

att jämväl statskontoret enligt underdånigt utlåtande den 24 augusti 1908 ansett så bevekande omständigheter föreligga för efterskänkande af ifrågavarande pensionsmedel, att statskontoret ansåge sig böra förena sig uti den af direktionen öfver arméns pensionskassa gjorda hemställan.

Jämte förut angifna, af direktionen öfver arméns pensionskassa anförda skäl för efterskänkande af ifrågavarande fordringsbelopp har direktionen framhållit, att de till grund för återbetalningsskyldigheten liggande stadgandena syntes alltför stränga och särskildt beträffande de lägst pensionerade militära pensionstagarna ej vara vederbörligen afvägda. För denna åsikt ägde direktionen stöd, bland annat, däri, att arméns år 1903 församlade fullmäktige gjort underdånig framställning om lindring i dessa stadganden, hvilken framställning blifvit till sitt syfte af statskontoret tillstyrkt. Ytterligare utredning har sedermera i detta hänseende blifvit ävägabragt för ärendets pröfning af Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen.

I proposition den 8 december 1905 föreslog Kungl. Maj:t af enahanda anledning, som föranledt nu ifrågavarande ansökningar, att Riksdagen måtte medgifva, att de fordringar, statsverket genom utbetalning af pension till högre belopp, än som vederbort, erhållit hos kaptenen i armén Rudolf Bolling och hos f. d. underlöjtnanten i armén Gustaf Ludvig Syrén, måtte efterskänkas, hvilken framställning af Riksdagen bifölls.

Då Riksdagens skrifvelse härom den 11 maj 1906 föredrogs inför Kungl. Maj:t, anbefalldes direktionen öfver arméns pensionskassa att gå i författning om sådana åtgärders vidtagande, att direktionen städse måtte kunna äga kännedom om pensionstagares förhållanden af den

beskaffenhet, att de kunde utöfva inflytande på pensionsbeloppens storlek.

I anledning häraf har direktionen den 25 september 1907 i underdånighet anmält, att direktionen genom cirkulärskrifvelse den 28 augusti samma år anmodat samtliga pensionstagare att på heder och samvete meddela uppgift, huruvida de, förutom den pension och fyllnadspension, de uppbure genom arméns pensionskassa, ägde inkomst af andra statsmedel i form af aflöning eller pension, hvarjämte direktionen samtidigt erinrat pensionstagarna därom, att det jämlikt nådiga kungörelsen den 31 januari 1879 ålåge dem att, om de komme i besittning af lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som vore till arméns pensionering anslagna, därom hos direktionen göra anmälan.

Om dylika uppgifter med lämpliga mellantider jämväl framdeles inhämtas, torde ej behöfva befaras, att oriktiga utbetalningar af ifrågasvarande slag vidare skola förekomma.

Huruvida någon medveten försummelse beträffande fullgörandet af den sökandena enligt nådiga kungörelsen den 31 januari 1879 åliggande anmälningsskyldigheten må kunna läggas dem till last, torde icke kunna tillförlitligen utrönas. För egen del uppgifva de, att de saknat kännedom om denna skyldighet. Vid sådant förhållande och då de utaf sökandena till stöd för deras framställningar åberopade omständigheter äro af ömmande beskaffenhet, anser jag mig böra, i likhet med direktionen öfver arméns pensionskassa och statskontoret, tillstyrka, att statens ifrågasvarande fordringar må efterskänkas.

Af hvad jag förut anfört, framgår, att sökandena Zetterberg och Jonsson jämväl anhållit att fortfarande få uppbära dem tillagda fyllnadspensioner oafkortade, men att Eders Kungl. Maj:t funnit denna anhållan icke kunna bifallas. Emellertid torde någon lindring i deras bekymmersamma belägenhet kunna dem beredas genom att tilldela dem efter behofvet till storleken afpassade gratifikationer af medel, som för sådant ändamål stå till Eders Kungl. Maj:ts förfogande.»

Jämte meddelande att enligt utskottet tillhandakommen under rättelse Zetterberg numera aflidit, får utskottet, som icke haft något att erinra emot hvad Kungl. Maj:t i förevarande afseende föreslagit, hemställa,

att Riksdagen må medgifva,
att de fordringar, statsverket genom utbetalning af pensioner till högre belopp, än som vederbort, erhållit hos f. d. underlöjtnanten i armén Nils Gustaf

Zetterbergs sterbhus med 2,145 kronor, hos f. d. fanjunkaren vid Värmlands regemente Johannes Jonsson med 3,025 kronor och hos f. d. sergeanten vid Norrbottens fältjägarkår Anders Öqvist med 1,560 kronor, må efterskänkas.»

Stockholm den 13 maj 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.
